
Verbeelding en Professionaliteit

Hans Alma

In het voorjaar gaf ik aan de Universiteit voor Humanistiek de cursus Verbeelding en Professionaliteit. Uitgangspunt is dat professioneel handelen begint met aandachtig waarnemen en met een verbeeldingsvol onderzoeken van de situatie op nieuwe mogelijkheden. Ik heb tijdens de cursus veel voorbeelden gegeven op het gebied van geestelijke verzorging. Hoe stel je je als geestelijk verzorger met je hele lichamelijke, zintuiglijke, affectieve en cognitieve vermogens open voor wat er in een situatie speelt? Hoe zorg je dat je niet direct in een modus van probleem-oplossen schiet, maar rustig de tijd neemt voor probleem-vinden? Hoe doe je recht aan de ander die je ontmoet en die je misschien confronteert met wat jou vreemd is of zelfs afschuw oproept?

In de module staat het esthetisch denken van John Dewey centraal. Dat gaat niet over de leer van het schone of van kunst met een grote K, maar over het alledaagse vermogen om onze zintuiglijkheid en verbeeldingskracht in te zetten voor een intense ontmoeting met de wereld. Het is het verschil tussen iets of iemand functioneel gebruiken zonder er echt naar te kijken, en dat- of diegene aandachtig beschouwen en in de eigen waarde erkennen. Volgens Dewey kent de verbeeldingskracht twee belangrijke elementen: ons verplaatsen in het perspectief van de ander en het creatief onderzoeken van de situatie op nieuwe mogelijkheden. Die twee elementen gaan hand in hand: de ander reikt ons perspectieven aan die ons zicht op de situatie vernieuwen, en nieuw zicht op de situatie doet ons weer meer open staan voor anderen en hun gezichtspunten.

Dewey heeft veel geschreven over de belangrijke rol van educatie in het oefenen van verbeeldingskracht. Voor de geestelijke verzorging vind ik daarnaast de uitwerking van zijn denken door Richard Sennett van belang. Sennett spreekt over ambachtelijkheid in relatie tot de vraag naar goed handelen. Hij wijst op de onmogelijkheid om een vak te leren op basis van verbale instructies en louter rationele kennis. We moeten een sensitiviteit en 'materiaalkennis' ontwikkelen die het resultaat zijn van aandachtig waarnemen, geduldig oefenen en leren van ambiguïteit en weerstand. Daar waar het moeilijk wordt, waar we stuiten op onze eigen onvolkomenheden of de weerbarstigheid van de situatie, wordt onze verbeeldingskracht ten volle geprikkeld. Een verbeeldingskracht die niet alleen van onszelf afhankelijk is, maar die ontstaat in de wederkerige relatie die we met onze omgeving aangaan, wanneer we bereid zijn mee te bewegen. Verbeeldingskracht gaat niet ten koste van kritische reflectie, maar voedt en verrijkt haar.

Het gaat hier al met al om de esthetische dimensie van professionaliteit, die doorslaggevend is voor de kwaliteit van ons professioneel handelen en voor een wederkerigheid in professionele relaties die onze inzet voor zingeving en humanisering ten goede komt.